

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

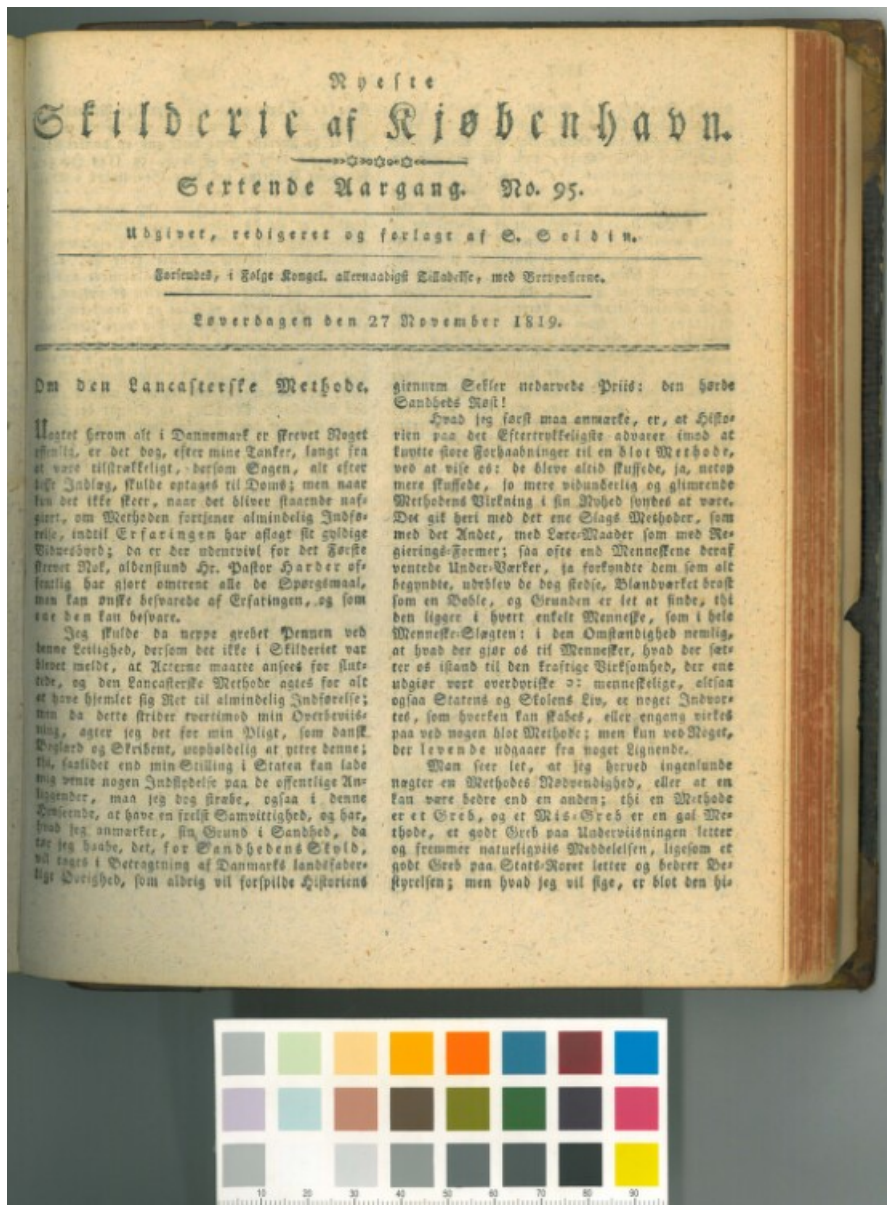
Titel: Om den Lancasterske Methode

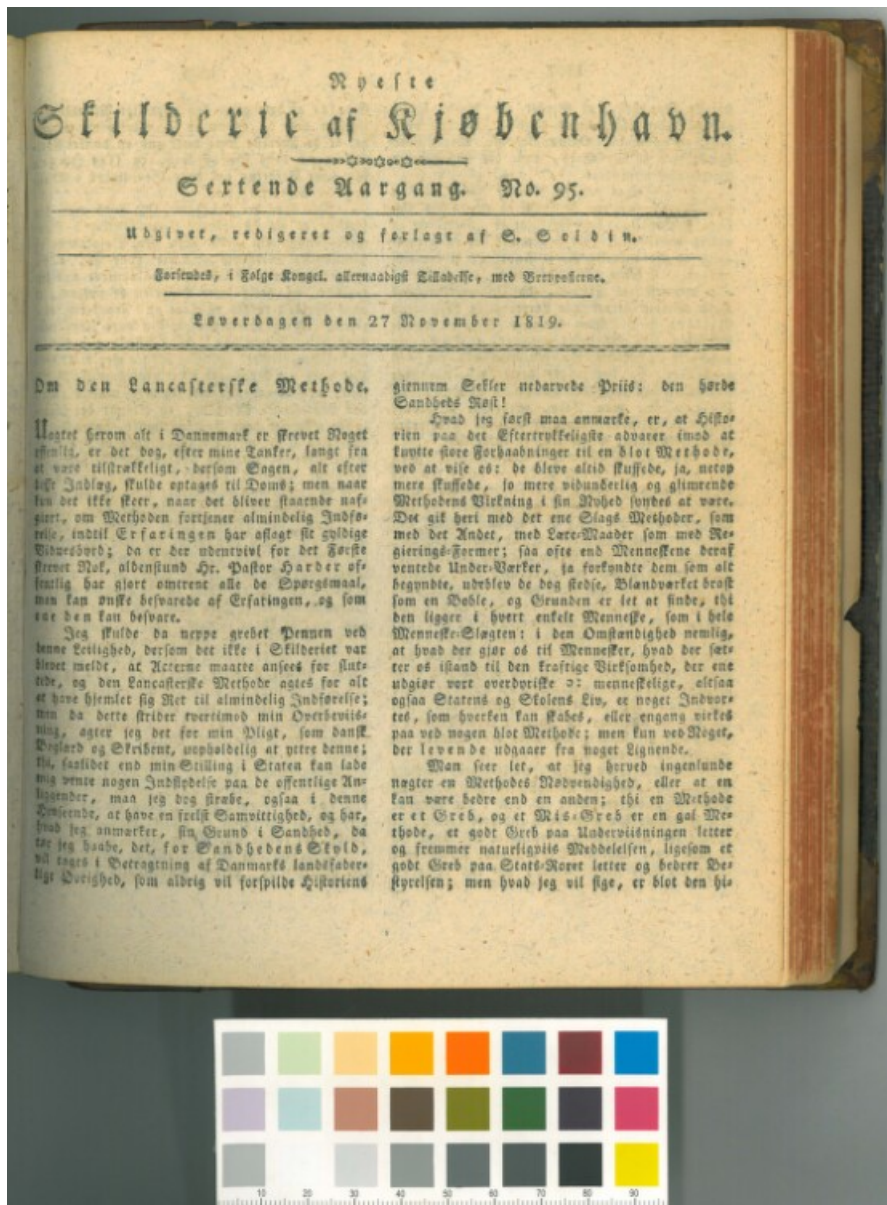
Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Om den Lancasterske Methode", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 1505. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1819_347-txt-root/facsimile.pdf (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Næste
Skilderte af Kjøbenhavn.

Sertende Aargang. No. 95.

Udgiver, redigeret og forlagt af E. E. Eldin.

Forlænder, i Folgt Kongel. allernaadigt Bifaldske, med Brevpostkont.

Lønsdagen den 27 November 1819.

Om den Lancasterske Methode.

Naar jeg serom alt i Danmark er færet Noget om, er det dog, efter mine Tanker, langt fra et vort tilstrækkeligt, dersom Engen, alt efter sig Jæbles, Kulde optages til Dams; men naar kan det ikke seer, naar det bliver staaende noksart, om Methoden fortæner almindelig Indførelse, indtil Erfaringen har aflagt sit gyldige Vidnesbyrd; da er der udenrivel for det første færet Nok, aldenkund Hr. Pastor Harder offentlig har gjort omtrent alle de Spørgsmaal, man kan ønske besvarede af Erfaringen, og som var den kan besvare.

Jeg skulde da neppe grebet Demmen ved denne Leilighed, dersom det ikke i Skildret var blevet meldt, at Acterne maatte anses for slætte, og den Lancasterske Methode agtes for alt et hove hjemle sig Niet til almindelig Indførelse; men da dette strider tværtimod min Overbeviisning, agter jeg det for min Vigt, som dansk Vagler og Skribent, usophaldelig at ytre denne; Na, saaledet end min Stilling i Staten kan lade mig vente nogen Indsigelse paa de offentlige Ansigtender, maa jeg dog stræbe, ogsaa i denne Henseende, at have en frelst Samvittighed, og har, hvad jeg anmærker, sin Grund i Sandhed, da jeg jeg haaber, det, for Sandhedens Skyld, vil ogsaa i Betragtning af Danmarks landesfærelse Værdighed, som aldrig vil forspilde Historiens

gjennem Sekler nedarbejdede Priid: den herde Sandheds Naik!

Naar jeg først maa anmærke, er, at Historien paa det Eftertrykkeligste advaer imod at lunte sine Forhaabninger til en blot Methode, ved at vise os: de blev altid fluffede, ja, netop mere fluffede, jo mere vidunderlig og glimrende Methodens Vekning i sin Vished lyndes at vare. Det alt heri med det ene Slags Metoder, som med det Andet, med Fortnaader som med Rejserings-Former; saa ofte end Menneffene deraf ventede Under-Varter, ja forskoder dem som alt begynde, udrædes de dog kedje, Blandværket brok som en Doble, og Grunden er let at finde, thi den ligere i hvert enkelt Menneffe, som i hele Menneffe-Slægten; i den Omfangdighed nemlig, at hvad der gjar os til Menneffer, hvad der sæter os istand til den kraftige Virksomhed, der ene udgjar vort overdyrke: menneskelige, altsaa ogsaa Statens og Stolens Lin, er noget Indvortes, som hverken kan Pales, eller engang virkes paa ved nogen blot Methode; men kun ved Noget, der lever i de udgaaer fra noget Lignende.

Man seer let, at jeg herved ingenlunde naagter en Methodes Nodvendighed, eller at en kan vare bedre end en anden; thi en Methode er et Gred, og et Mis-Gred er en god Methode, et godt Gred paa Undervisningen letter og fremmer naturligvis Meddelelsen, ligesom et godt Gred paa Stats-Rover letter og bebrer Deskyrelsen; men hvad jeg vil sige, er blot den his

korrekte Sandhed, at Gæbet ene gjorde hidtil aldrig Sagen klar, samt at hvad der hos visse Folk, og under visse Omstændigheder, var et godt Gæb, blev et Mis-Gæb, naar det under andre Omstændigheder anvendtes.

Heraf følger nemlig, iblandt Andet, at en Lære-Maade, som paa sit Sted, og til sin Tid kan være fortræffelig, dog ligesuldt er uskikket til at gøres almindelig, eller bestemmes til en ufravigelig og uforanderlig Rets-Enet ved Undervisningen. Skolen udtrykker nemlig det reiste af alle menneskelige Forhold, da Undervisningens Held usfridig beror paa Lærernes og Lærlingens Villie; men Skolen betegner tillige en Vereis-Virkning, som nødvendig afhænger af Tønerne hos Lærer og Lærling, der, som man veed, ere hoist forskellige, og, at under dette Forhold enhver paa sin egen Maade, hvor dan den saa for Resten er, maa skæde, isseberer at gaa, samme og forskæde, isseberer at lette og befærdere Undervisningen, mener jeg, er indlysende.

Naar altsaa utværfede Skole-Mænd, til en vis Tid, og hos et vist Folk, ere enige om, at en eller anden Methode er under nuværende Omstændigheder, den gaaligste, da Pæner jeg ikke rettere, end at Alt hvad der, Skolen offest, kan gøres til dens Indførelse, er, at saavide muligt, alle nuværende, og fremfor Alt alle tilkomende Skole-Lærere gøres bekendte med den; medens det overlades til dem selv, om de vil følge den; naar de kun bringe deres Lærlinger saa vidt, som det ved Erfaringen er bevist, at de, ved hin Methodes Anvendelse kan bringes. Er da Methoden virkelig den bedste, man kiender, da vil den af sig selv blive herskende, til man opdager en bedre; svarer den derimod ikke til sit Navn, hender den, som vel er, af sig selv, og stæner i intet Tilfælde i Veien for det Bedre, som altid er i Vente, om det ikke alt er tilfælde.

Anvende vi nu disse, som mig synes, seklære Sandheder paa den Lancasterske Methode, da mener jeg, der er klart, at den i det Mindste ikke blandt os kan almindelig indføres uden storste Skade for Almue-Undervisningen, thi langt fra at alle vore fondige Skole-Mænd skulde være enige om dens Fortrinlighed, har end ikke en

Eneste af dem givet den offentlig Vidnesbyrd; ligesom den da endnu er saa aldeles ny iblandt os, at de Lærere have mere end en dunkel Forestilling om dens Værdighed, og det Ingen kan have Erfaring om dens Gaalighed i Danmark's Almue-Skoler.

Det siger der det Inter. Alt hvad man kan fortælle os om Methodens Under-Værker i fremmede Lande; thi deris maa den Døstowitsch og Pestaleziske Methodes Historie lade os, i saa Henseende langt heller at være vantree end lettere, og deels lærer Historien os noksom, at hvad der kan tælle og stæne an i Frankrig, eller i England og Nordamerika, kan være saare uovervejeligt i Danmark. Hvad vi ellers ved Høje Veligheder plejede, endog saa alt for meget, at disse Die paa, var Dommen i det protestantiske Rydsland, men de gaar, saavide jeg veed, aldeles i mod den Lancasterske Methode, og kiender det ingenlunde afvejer dens Fortrinlighed, lyder det og dog, med langt mere Omhuaglighed at prøve, og langt mere Forsigtighed udbrede en Methode, der mihager Europas stærke Skole-Mænd, og de Folk vi gennem Forhønderet hvo nærmest haue Træ og gaubelig Udvikling tilfaldt med.

Hvad der udenfra kunde anbefale Danske Methoden, fatter da, thi at der ikke kommer an paa Antallet, men paa Værdigheden af dens udenlandske Venner, er saa klart, at det i Danmark, hvor vi til Lykke sulde Lærere, kiender Pænen havde langt flere Følgsdende, at det der, siger jeg, ei burde nævnes, hvis man ikke virkelig havde beraabt sig paa de mange Stemmer Methoden havde for sig i heel og halv catholiske Lande, blandt Skoler, Methodister og Andet, hvis Vælfærd vi meget maare skædede et.

Ved sig selv altsaa: ved sin Overensstemmelse med den menneskelige Natur i Almindelighed, og Dannemands Vilkaar i Cardeleshed, derudt alene er det, Methoden kan vinde saad Fremgang iblandt os, thi deris lærer uanstædig, at vi give den veer Tilfald, uden hvilket den kun for os er en Skæppe, uden Liv og Kraft, der, ved at fortrænge en bifaldt Methode fra sin Plads, vel kunde skæde; men aldrig gaa.

Hvorvidt nu den Lancasterske Methode selv kan anbefale sig, beror naturligvis deris paa,

korrekte Sandhed, at Gæbet ene gjorde hidtil aldrig Sagen klar, samt at hvad der hos visse Folk, og under visse Omstændigheder, var et godt Gæb, blev et Mis-Gæb, naar det under andre Omstændigheder anvendtes.

Heraf følger nemlig, iblandt Andet, at en Lære-Maade, som paa sit Sted, og til sin Tid kan være fortræffelig, dog ligesaalet er usikker til at gaaes almindelig, eller bestemmes til en ufrugtbar og uforanderlig Rette Sner ved Undervisningen. Skolen udtrykker nemlig det reiste af alle menneskelige Forhold, da Undervisningens Held usfrugtlig beror paa Lærernes og Lærlingens Villie; men Skolen betegner tillige en Verdens-Virkning, som nødvendig afhænger af Tønerne hos Lærer og Lærling, der, som man veed, ere hoist forskellige, og, at under dette Forhold enhver paa sin egen Maade, hvor dan den saa for Resten er, maa sige, isseberer at gaae, lomme og se, isseberer at lette og befærde Undervisningen, mener jeg, er indlysende.

Naar altsaa utværlige Skole-Mænd, til en vis Tid, og hos et vist Folk, ere enige om, at en eller anden Methode er under naarende Omstændigheder, den gaaligste, da Pæner jeg ikke rettere, end at Alt hvad der, Skolen offret, kan gøres til dens Indførelse, er, at saavide muligt, alle naarende, og fremfor Alt alle tilkomende Skole-Læere gøres bekendte med den; medens det overlades til dem selv, om de vil følge den; naar de kun bringe deres Lærlinger saa vidt, som det ved Erfaringen er bevist, at de, ved hiin Methodes Anvendelse kan bringes. Er da Methoden virkelig den bedste, man kiender, da vil den af sig selv blive herskende, til man opdager en bedre; svarer den derimod ikke til sit Navn, hender den, som vel er, af sig selv, og saaner i intet Tilfælde i Veien for det Bedre, som altid er i Vente, om det ikke alt er tilfaldt.

Anvende vi nu disse, som mig synes, seklare Sandheder paa den Lancasterske Methode, da mener jeg, der er klart, at den i det Mindste ikke blandt os kan almindelig indføres uden stor Skade for Almue-Undervisningen, thi langt fra at alle vore fondige Skole-Mænd skulde være enige om dens Fortrinlighed, har end ikke en

Eneste af dem givet den offentlig Vidnesbyrd; ligesom den da endna er saa aldeles ny iblandt os, at de Lærere have mere end en dunkel Forestilling om dens Værdighed, og det Ingen kan have Erfaring om dens Gaalighed i Danmark's Almue-Skoler.

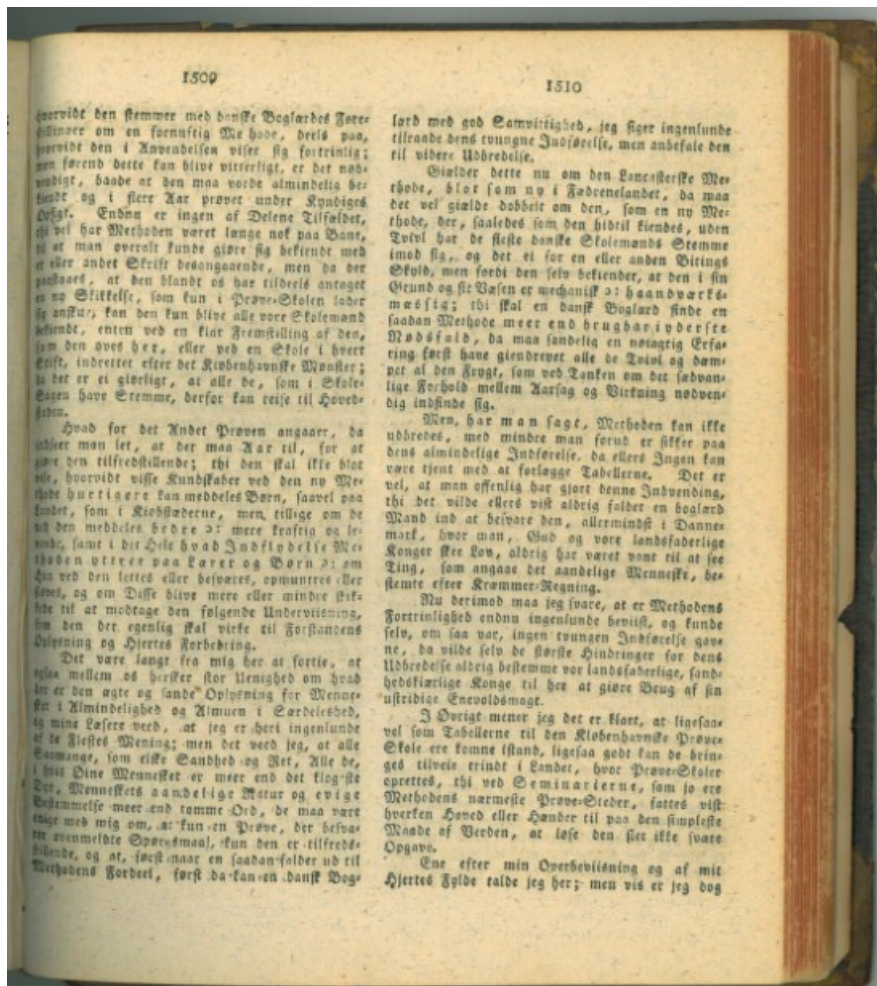
Det siger der det Inter. Alt hvad man kan fortælle os om Methodens Under-Værker i fremmede Lande; thi deris maa den Døstowitsch og Pestalozziske Methodes Historie sige os, i saa henfærende langt heller at være vantret end lettere, og deels lærer Historien os noksom, at hvad der kan tælle og sone an i Frankrig, eller i England og Nordamerika, kan være saare uovervejeligt i Danmark. Hvad vi ellers ved lige Veligheden pieder, endog saa alt for meget, at sige Die paa, var Dommen i det protestantiske Rydsland, men de gaar; saavide jeg veed, aldeles i mod den Lancasterske Methode, og kiender det ingenlunde afvejer dens Fortrinlighed, lyder det og dog, med langt mere Omhuaglighed at prøve, og langt mere Forsigtighed udbrede en Methode, der mihager Europas stærke Skole-Mænd, og de Folk vi giennem Korhenderet hvo nærmest haue Tæse og gaubelig Udvikling tilfaldt med.

Hvad der udenfra kunde anbefale Danske Methoden, fattes da, thi at der ikke kommer an paa Antallet, men paa Værdigheden af dens udenlandske Venner, er saa klart, at det i Danmark, hvor vi til Lykke sulde Lærere, kiender Pænen havde langt flere Følgsende, at det der, siger jeg, ei burde nævnes, hvis man ikke virkelig havde beraabt sig paa de mange Stemmer Methoden havde for sig i heel og halv catholiske Lande, blandt Kvætere, Methodister og Andet, hvis Værlighed vi meget maare skæbede et.

Ved sig selv altsaa; ved sin Overensstemmelse med den menneskelige Natur i Almindelighed, og Dannemands Vilkaar i Cardeleshed, derud alene er det, Methoden kan vinde saad Fremgang iblandt os, thi deris lærer uanstædig, at vi give den veer Tilfald, uden hvilket den kun for os er en Skjæde, uden Liv og Kraft, der, ved at fortrænge en bifaldt Methode sin Plads, vel kunde sige; men aldrig gaae.

Hvorvidt nu den Lancasterske Methode selv kan anbefale sig, beror naturligvis deris paa,

hvorvidt den stemmer med den i Bogstaveligste For-
 skellighed om en fornødig Me. heris paa
 hvorvidt den i Kæmpelsen viser sig fortrinlig;
 men førend dette kan blive videret, er det nød-
 vendigt, haade at den maa vorde almindelig be-
 kendt og i flere Aar prøvet under Kjøbmands
 Ophold. Endaa er ingen af Delene Tilfældet,
 thi vel har Metoden været længe nok paa Bane,
 at man overalt kunde gjøre sig bekendt med
 et eller andet Stykke deraf, men da der
 gaaes, at den blandt os har tilberedt antaget
 en ny Skikkelse, som kun i Prøve-Skolen leder
 sig anstaa, kan den kun blive alle vore Skolemand
 bekendt, enten ved en klar Fremstilling af den,
 som den oves her, eller ved en Skole i hvert
 Sted, indrettet efter det Kjøbmands Moniter;
 idet det er et stærkt, at alle de, som i Skole-
 Bogen have stemme, derfor kan rejse til Hoved-
 staden.

Hvad for det Andet Prøven angaar, da
 vilker man let, at der maa Aar til, for at
 give den tilfredsstillende; thi den skal ikke blot
 sig, hvorvidt disse Kunnskaber ved den ny Me-
 thode har været en meddelet Værn, saavel paa
 Landet, som i Kjøbstæderne, men ellige om de
 ud den meddelet ved de mere kraftige og lei-
 veds, samt i det Helt hvad Indflydelse Me-
 thoden ytrer sig paa Lærere og Børn; om
 Kun ved den lærer eller bevidner, opmuntret eller
 ned, og om disse blive mere eller mindre til-
 fiede til at modtage den følgende Undervisning,
 som den der egenlig skal virke til forstandens
 Oplysning og Hjertes Forbedring.

Det vare langt fra mig her at fortælle, at
 siges mellem os herker for Uensighed om hvad
 der er den rette og sande Oplysning for Menne-
 sket i Almindelighed og Almuen i særdeleshed,
 og mine Læser ved, at jeg er heri ingenlunde
 af de fleste Mening; men der veed jeg, at alle
 Sammen, som ikke Sandhed og Ret, Alle der,
 i disse Dine Menninger er mere end det fløjle
 Det, Mennekkets aandelige Natur og evige
 Højskæmpelse meer end samme Ord, de maa være
 enige med mig om, at kun en Prøve, der beviser
 sig som en sandt Opvækkelse, kan den er tilfreds-
 stillende, og at, saer naar en saadan følger ud til
 Metoden, forst da kan en dansk Dage

ford med god Samvirkning, jeg siger ingenlunde
 tilraade dens tvungne Indførelse, men anbefale den
 til videre Udbredelse.

Giulder dette nu om den Lærerske Me-
 thode, blot som nu i Hødenslandet, da man
 det vel giulde dobbelt om den, som en ny Me-
 thode, der, saaledes som den hidtil kendes, uden
 Tvivl har de fleste danske Skolemands Stemme
 imod sig, og det er for en eller anden Disting
 Skuld, men forst den selv bekiender, at den i sin
 Grund og sit Væsen er mekanisk; haandværks-
 mæssig; thi skal en dansk Bogstaveligste finde en
 saadan Methode meer end brugbar i vore
 Nødsfald, da man sandelig en mangrig Erfar-
 ning først have giendrenet alle de Tvivl og dam-
 net af den Kragt, som ved Tanken om det løb-
 lige Forhold mellem Aarsag og Virkning nødven-
 dig indfinde sig.

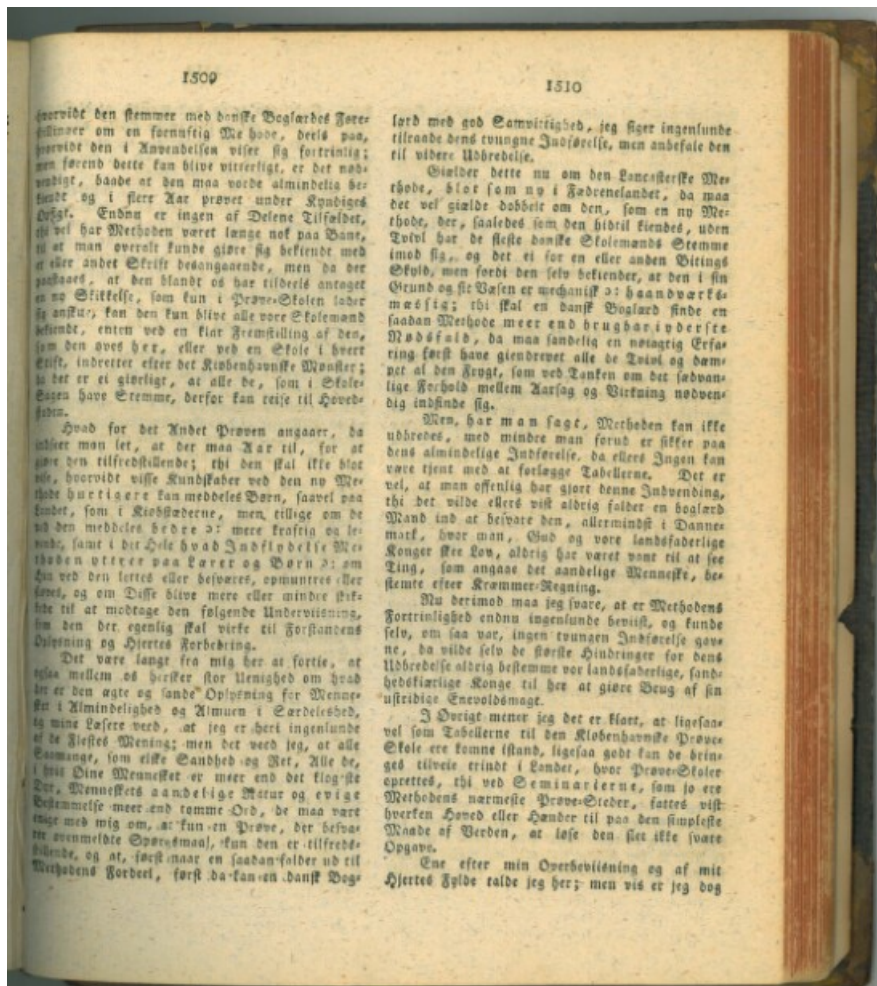
Men, har man sagt, Metoden kan ikke
 udredes, med mindre man forst er sikker paa
 dens almindelige Indflydelse, da eller Ingen kan
 være tjent med at forsløge Tabellerne. Det er
 vel, at man offentlig har gjort denne Indvending,
 thi det vilde eller vist aldrig falder en bogstaveligste
 Mand ind at bevidne den, allermindst i Danne-
 mark, hvor man, Gud og vore landsfaderlige
 Konger Aar Lov, aldrig har været vant til at see
 Ting, som angaar det aandelige Mennekket, be-
 stemte efter Krømmer-Regning.

Da derimod maa jeg svare, at er Metoden
 fortrinlig endnu ingenlunde beviist, og kunde
 selv, om saa var, ingen tvungen Indførelse gaa-
 ne, da vilde selv de fleste Hindringer for dens
 Udbredelse aldrig bestemme vor landsfaderlige, sand-
 hedsfærdige Konge til her at gjøre Brug af sin
 utridige Enevoldsmagt.

I Overig mener jeg det er klart, at ligesom
 vel som Tabellerne til den Kjøbmands Prøve
 Skole ere tomme istand, ligesom godt kan de be-
 rige tilveie trind i Landet, hvor Prøve-Skoler
 oprettes, thi ved Seminarierne, som jo ere
 Metoden nærmeste Prøve-Steder, fattes vist
 hverken Hoved eller Hænder til paa den simpleste
 Maade af Verden, at løse den her ikke svare
 Opgave.

End efter min Overbeviisning og af mit
 Hjertes Lybde talde jeg her; men vis er jeg dog

hvorvidt den stemmer med den i Bogstaveligste Forretning om en fornødig Me. heris paa, hvorvidt den i Kæmpelsen viser sig fortrinlig; men førend dette kan blive vittet, er det nødvendigt, haade er den maa vorde almindelig berømt og i flere Aar prøvet under Kjøbmandskollegiet. Endaa er ingen af Delene Tilføjet, thi vel har Metoden været længe nok paa Bane, og at man overalt kunde gjøre sig bekendt med et eller andet Skrift beoogende, men da der paaheft, at den blandt os har tilberet antaget en ny Skikkelse, som kun i Prøve-Skolen leder sig anstaa; kan den kun blive alle vore Skolemand bekendt, enten ved en klar Fremstilling af den, som den oves her, eller ved en Skole i hvert Skift, indrettet efter det Kjøbenhavnke Monaster; idet det er et Gierligt, at alle de, som i Skole-Sagen have Stemme, derfor kan rejse til Hovedstaden.

Hvad for det Andet Prøven angaar, da vilher man let, at der maa Aar til, for at give den tilfredstillende; thi den skal ikke blot vide, hvorvidt disse Kunnskaber ved den ny Methode har været en meddelet Værn, saavel paa Landet, som i Kjøbstæderne, men tillige om de ud den meddelet vedre: mere kraftig og levede, samt i det Helt hvad Indflydelse Metoden udtæer paa Lærere og Børn: om Kun ved den lærer eller beboerer, opmuntret eller færd, og om Disse blive mere eller mindre tilfærdige til at modtage den følgende Undervisning, som den der egenlig skal virke til Forstandens Oplysning og Hjertes Forbedring.

Det vare langt fra mig her at fortælle, at siges mellem os herker for Uensighed om hvad der er den rette og sande Oplysning for Mennesket i Almindelighed og Almuen i særdeleshed, og mine Læser ved, at jeg er heri ingenlunde af de fleste Mening; men der veed jeg, at alle Samarbejdere, som ikke Sandhed og Ret, Alle der, i disse Dine Mennesker er mere end det fløjste Det, Menneskets aandelige Natur og evige Højskæmpelse meer end samme Ord, de maa være enige med mig om, at kun en Prøve, der bekræfter den ærenmelde Spørgsmaal, kan den er tilfredsstillende, og at, saet naar en saadan folder ud til Metoden, først da kan en dansk Dage

ford med god Samvirkning, jeg siger ingenlunde tilende dens tvungne Indførelse, men anbefale den til videre Udbredelse.

Giøder dette nu om den Lærerske Methode, blot som nu i Kjøbenhavn, da man der vel giøder dobbelt om den, som en ny Methode, der, saaledes som den hidtil kendes, uden Tvivl har de fleste danske Skolemands Stemme imod sig, og det er for en eller anden Disting Skuld, men fordi den selv bekender, at den i sin Grund og sit Væsen er mekanisk: haandværksmæssig; thi skal en dansk Bogstaveligste saadan Methode meer end brugbar i vore skole Mødsfald, da man sandelig en mangrig Erfaring først have giødernet alle de Tvivl og demær at den Kjøgt, som ved Tanken om det sande liggende Forhold mellem Aarsag og Virkning nødvendig indfinde sig.

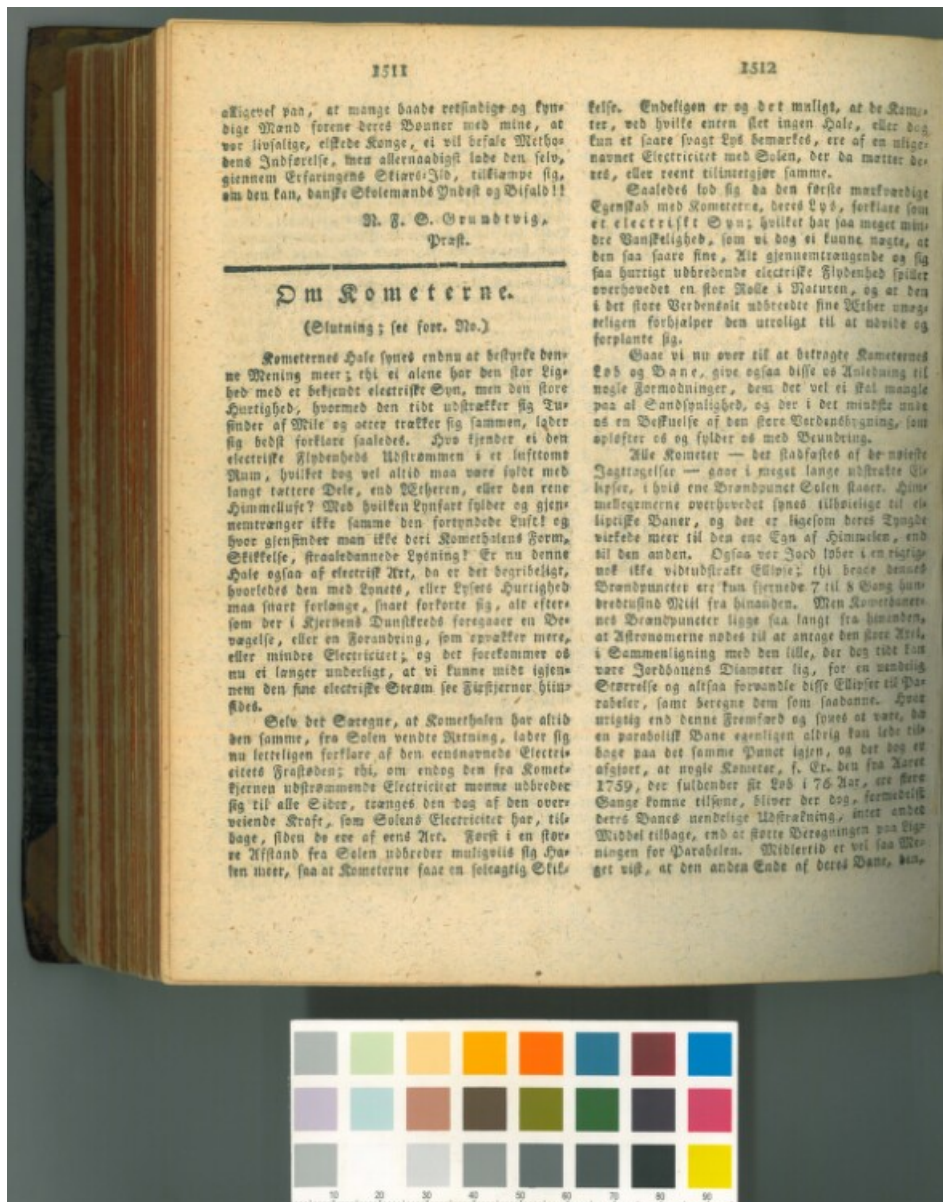
Men, har man sagt, Metoden kan ikke udredes, med mindre man forud er sikker paa dens almindelige Indflydelse, da ellers Ingen kan være tjent med at forsøge Tabellerne. Det er vel, at man offentlig har gjort denne Indvending, thi det vilde ellers vist aldrig folder en bogstavelig Mand ind at beboere den, allermindst i Danmarks Konger Røe Lov, aldrig har været vant til at see Ting, som angaar det aandelige Menneske, des femte eller Krømmer-Regning.

Na derimod maa jeg svare, at er Metoden fortrinlig endnu ingenlunde bevist, og kunde selv, om saa var, ingen tvungen Indførelse gavnne, da viide selv de største Hindringer for dens Udbredelse aldrig bestemme vor landsfaderlige, sandhedsfærdige Konge til her at giøre Brug af sin ufridige Envooldsmagt.

I Overig mener jeg det er klart, at ligesaa vel som Tabellerne til den Kjøbenhavnke Prøve Skole ere tomme istand, ligesaa godt kan de bringes tilveie erind i Landet, hvor Prøve-Skoler oprettes, thi ved Seminarierne, som jo ere Metoden nærmeste Prøve-Steder, fattes vist hverken Hoved eller Hænder til paa den simpleste Maade af Verden, at løse den her ikke svare Opgave.

End efter min Overbeviøning og af mit Hjertes Lybde talde jeg her; men vis er jeg dog

ligevel paa, at mange baade retsindige og kyn-
dige Mand forene deres Bønner med mine, at
vor kjskellige, elskede Konge, ei vil befale Meteo-
rens Indførelse, men allernaadigt lade den selv,
gennem Forsaetningens Skjæds-Jod, tilkjaempe sig,
om den kan, danke Stolemands Yndest og Bifald!!

N. F. S. Grundtvig,
Præs.

Om Kometerne.

(Udtatning; see foer. No.)

Kometernes Hale synes endnu at behøve den-
ne Mening meer; thi ei alene har den stor Lige-
hed med et bekendt elektrisk Syn, men den store
Hurtighed, hvormed den rids udstrækker sig Tus-
inder af Mile og oerer trækker sig sammen, lader
sig bedst forklare saaledes. Lys tjender ei den
elektriske Flydenheds Udstømmen i et lufttomt
Rum, hvilket dog vel altid maa være fuldt med
langt tættet Dele, end Ætheren, eller den rene
Himmelluft? Med hvilken Vindhast følger og gjen-
nemtrænger ikke samme den fortyndede Luft og
hvort gjenfinder man ikke deri Komethalens Form,
Stillefæle, staaledannede Uvning? Er nu denne
Hale ogsaa af elektrisk Art, da er det begribeligt,
hvorledes den med Lunets, eller Lysets Hurtighed
maa snart forlænges, snart forkortes sig, alle sters-
som der i Kjædens Dandskeed foregaar en De-
vægelse, eller en Forandring, som ryaalter mere,
eller mindre Electricitet, og der forekommer os
nu ei længer undeligt, at vi kunne midt ijen-
nem den fine elektriske Strøm see Fjersjerner hjuu-
fdes.

Selv det Caregne, at Komethalen har altid
den samme, fra Solen vendte Retning, lader sig
nu letteligen forklare af den eensnævnte Electri-
citetens Hrafsden; thi, om endog den fra Komet-
kernen udstrømmende Electricitet maae udbrede
sig til alle Sider, trænges den dog af den over-
veieende Kraft, som Solens Electricitet har, til-
bage, siden da ere af end Art. Først i en store
Afstand fra Solen udbreder muligvis sig Haa-
len meer, saa at Kometerne faae en feiragtig Skil-

lelse. Endeligen er og det muligt, at de Kome-
ter, ved hvilke enten set ineen Hale, eller dog
kun et saare svagt Lys bemærkes, ere af en ulige-
navnet Electricitet med Solen, der da maae de-
tes, eller reent tilintetgjøres samme.

Saaledes lod sig da den første mærkverdige
Egenkab med Kometerne, deres Lys, forklare som
et elektrisk Syn; hvilket har saa meget min-
dre Vanskelighed, som vi dog ei kunne nægte, at
den saa saare fine, Alt gjennemtrængende og sig
saa hurtigt udbreedende elektriske Flydenhed følger
overhovedet en stor Hølle i Naturen, og at den
i det store Verdensalt udbreder sine Æther unag-
terligen forhalper den utroligt til at udvide og
forplante sig.

Saae vi nu over til at betragte Kometernes
Løb og Daner, give ogsaa disse os Anledning til
mange Formodninger, dem der vel ei skal mangle
paa al Sandsynlighed, og der i det mindste maae
aa en Beskuelse af den store Verdanbrygning, som
opløstes os og følger os med Beundring.

Alle Kometer — der Raadforst af de maerke
Jagttagelser — gaar i meget lange udstrakte El-
liper, i hvid ene Brændpunkt Solen faaer. Hvo-
medtagemeerne overhovedet synes tilkjoeligt til el-
lipsiske Daner, og der er ligesom deres Lyngde
virkebe meer til den ene End af Himmelen, end
til den anden. Ogsaa vor Jord løber i en elliptis-
k og ikke vidtudstrakt Ellipse; thi bræce den
Brændpunktet ere kun fjernede 7 til 8 Gang
bredtuskind Mill fra hinanden. Men Kometerne
med Brændpunktet ligge saa langt fra hinanden,
at Astronomerne naedes til at antage den store Axl,
i Sammenligning med den lille, der dog ikke kan
være Jordens Diameter sig, for en uendelig
Ovverelse og altsaa forvandle disse Elliper til Pa-
rabeler, samt beregne dem som saadanne. Lyst
arigtig end denne Fremførd og synes at være, da
en parabolisk Daner saerligen altsig kan lide til-
bage paa det samme Punkt igjen, og der dog er
afgjort, at nogle Kometer, s. Et. den fra Aaret
1759, der suldenber sit Løb i 76 Aar, ere flere
Gange komne tilhøve, bliver der dog, seermedelst
dets Danes uendelige Udstrækning, intet andet
Middel tilbage, end at forte Beregningen paa Lige-
ningen for Parabelen. Vidtlærd er vi saa læn-
get vist, at den anden Ende af deres Daner, des-

